

ЕЛІМІНУВАННЯ ЛАКУН В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ЮРИДИЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА ПРИКЛАДІ ЛЕКСЕМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРАВНИЧИХ ПРОФЕСІЙ)

Людмила ЗАГОРОДНЯ

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри теорії і практики перекладу

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ORCID: 0009-0000-0116-5016

ludazag13031977@gmail.com

Наталія ХОМА

викладач циклової комісії іноземних мов

Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола

вул. Хмельницького, 15, м. Тернопіль

nataly1007@ukr.net

Стаття присвячена проблемі елімінування лакунарних одиниць на позначення правничих професій в англо-українському перекладі. Зокрема, у розвідці обґрунтовано вибір стратегії передачі лакун та описано основні методи делакунізації із врахуванням контексту вихідного повідомлення. Зауважено, що лакунарність досліджуваних правничих термінів зумовлена приналежністю України та низки англомовних країн до різних правових сімей, зокрема, до романо-германського та англо-саксонського типу правової системи відповідно. У розвідці зазначено, що стратегії форенізації та доместикації вважаються базовими стратегіями відтворення лакун у цільовому тексті. Однак стратегію доместикації науковці не радять часто застосовувати під час перекладу юридичних термінів. Натомість пропонують залучати інший вид стратегії – нейтралізацію, особливістю якої є використання нейтрального стилю та усунення характеристик культурної спільноти. Вибрана перекладачем стратегія передачі лакунарних одиниць визначає вибір методу елімінування. Зокрема, стратегія доместикації передбачає застосування методу генералізації, використання функціонального аналога у цільовому тексті, тоді як форенізація – дескриптивний метод, калькування та транскодування. У статті вказано, що в англійській мові термінологічний корпус юридичних професій значно ширший, ніж в українській. Це пояснюється тим, що для правової системи англомовних країн характерний більш дрібний поділ професій за видами діяльності. Авторами досліджено, що стратегія форенізації застосовується з

метою збереження автентичності оригіналу та точної вказівки на професійні обов'язки осіб, про яких ідеться у вихідному тексті. Застосування методу наближеного перекладу (або функціонального аналогу), генералізації простежуємо у випадках, коли у вихідному тексті акцентується увага на обов'язках правників, які є тотожними у джерельній та цільовій правових культурах. Стратегія доместикації є більш сприйнятливою для осіб, які не знайомі з англосаксонського правовою системою або не є правознавцями за фахом. У розвідці також окреслено перспективи подальшого дослідження, які автори вбачають у вивченні проблеми елімінування лакунарних одиниць в галузі правничої термінології.

Ключові слова: *делакунізація, доместикація, елімінування, лакунарність, лакуни, перекладацькі методи, стратегії перекладу, форенізація.*

ELIMINATION OF LACUNAE IN THE ENGLISH-UKRAINIAN LEGAL TRANSLATION (BASED ON LEXICAL ITEMS DENOTING LEGAL PROFESSIONS)

Liudmyla ZAHORODNIA

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Theory and Practice of Translation

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

2 M. Kryvonosa str., Ternopil

ORCID: 0009-0000-0116-5016

ludazag13031977@gmail.com

Nataliya KHOMA

Lecturer at the Cycle Commission of Foreign Languages

Vyacheslav Chornovil Halytsky College

15 Khmelnytskoho str., Ternopil

nataly1007@ukr.net

The article is devoted to the issue of elimination of lacunar lexical items denoting legal professions while translating from English into Ukrainian. In particular, the study substantiates the choice of translation strategy and methods of delacunization taking into account the context of the original text. The authors mentioned that the lacunarity of the mentioned legal terms is caused by the fact that Ukraine and a number of English-speaking countries belong to different types of legal systems, viz., to Romano-Germanic and Anglo-Saxon respectively. The translation strategies of foreignization and domestication are considered to be the basic ones for translating lacunas into the target language. However, scholars do not recommend using the strategy of domestication often while translating legal texts. Instead, they suggest using another type of strategy – neutralization. The mentioned strategy involves using neutral style and the elimination of the cultural peculiarities of the source and target community. The

scientific research proves that the strategy chosen by the translator determines methods of elimination of lacunar lexical items in legal translation; videlicet the strategy of domestication involves the use of generalization and a functional analogue in the target text while foreignization involves the descriptive method, calquing, and transcoding. The authors indicate that there are more terms denoting legal professions in the English language than in Ukrainian. It means that legal responsibilities and duties undergo more subdivisions in the English-speaking countries than in Ukraine. The research proves that the strategy of foreignization is used to preserve the authenticity of the original text and to indicate the professional duties of the lawyers referred to in the source text accurately. It should be mentioned that the strategy of domestication is more receptive to people who are not familiar with the Anglo-Saxon legal system or are not lawyers by profession. The use of the method of functional analogue and generalization is traced in cases where the source text focuses on the duties of lawyers which are identical in the source and target legal cultures. The study of the issue of eliminating lacunar lexical items while translating legal texts from English into Ukrainian are the prospects for further research.

Key words: *delacunization, domestication, elimination, foreignization, lacunae, lacunarity, translation methods, translation strategies.*

Постановка проблеми. Процес глобалізації, характерний для сучасного суспільства, охоплює всі сфери суспільного життя і сприяє розширенню політичних, торговельних, економічних, наукових, культурних відносин між різними країнами. У зв'язку з цим підвищується потреба в перекладі як засобі, що забезпечує можливість спілкування між людьми, які розмовляють різними мовами. Особливе місце у цьому процесі посідає переклад юридичних текстів, або юридичний переклад, оскільки він стосується практично всіх соціально значущих сфер комунікації.

Юридичний переклад вважається одним із найскладніших видів перекладу, оскільки поряд із передачею змісту джерельного тексту засобами цільової мови тлумач змушений здійснювати когнітивний перехід від однієї правової картини світу до іншої. Як відомо, правова система України належить до романо-германського типу, тоді як у Великій Британії, Північній Ірландії, США, Канаді, Австралії закладено основи англосаксонського типу [1, с. 291]. Оскільки правові системи України та згаданих англосаксонських країн належать до різних правових сімей, то низка англійських юридичних термінів становлять лакунарні одиниці стосовно української мови як мови-реципієнта. Такі лексеми найчастіше відображають національну специфіку у правовій культурі народу та вимагають від перекладача додаткових знань з історії та розвитку національних культурних особливостей у сфері закону та права. Саме тому під час перекладу англосаксонських правових документів українською мовою особлива увага приділяється передачі лакунарних одиниць. Відмінності у правових системах англосаксонських країн та України зумовили появу лакун у термінології на позначення юридичних професій.

Делакунізація здійснюється різними методами, які визначаються вибраною тлумачем перекладацькою стратегією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «лакуна» з'явилося у науковому обігу у середині ХХ ст. і позначало випадки відсутності відповідника джерельній лексемі у цільовій мові (згідно з концепцією канадських перекладознавців Ж.-П. Віне, Ж. Дарбельне [2]). Згодом цим терміном почали позначати цілий комплекс прогалин міжмовного та міжкультурного спілкування, зумовлених національно-специфічними компонентами культури й особливими мовними картинами світу комунікантів [3, с. 684]. Нині проблема лакунарності в галузі правничої термінології є актуальною, їй присвячена низка досліджень. Зокрема, розвідка Ю. Крапиви й А. Дегтярьової [4] присвячена опису та класифікації юридичних міжмовних лакун української та англійської мов. У багатьох мовознавчих працях проаналізовані методи перекладу юридичної термінології, зокрема, й правничих термінів, які являють собою лакунарні одиниці [5; 6]. Досліджувалося також питання стратегії перекладу англomовного юридичного дискурсу [7]. Аналіз останніх публікацій свідчить про важливість подальшого вивчення та дослідження згаданої проблематики. У нашій розвідці ставимо собі за ціль обґрунтувати вибір стратегії делакунізації термінології на позначення юридичних професій.

Мета статті – описати основні методи елімінування лакун на позначення правничих професій та обґрунтувати вибір стратегії їхнього відтворення в англо-українському перекладі з опорою на контекст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комунікація між представниками різних культур здійснюється за допомогою елімінування (усунення) лакун або, іншими словами, за допомогою делакунізації джерельного тексту [8, с. 232]. Вибір способу елімінування залежить від вибраної тлумачем перекладацької стратегії, а саме форенізації («foreignization» – збереження іншokультурних особливостей) або доместикації («domestication» – одомашнення лакун). У разі форенізації фокус ставиться на джерельному тексті, а під час доместикації – на адаптацію під цільову аудиторію. Вибираючи стратегію форенізації, перекладач застосовує дескриптивний (або описовий) метод; калькування (або дослівний переклад); транскодування (що включає транскрибування, транслітерування, змішане чи адаптивне транскодування) для передачі лакунарної одиниці [5; 6]. Стратегія доместикації передбачає використання у цільовому тексті методу генералізації або функціонального аналога (наближеного перекладу), іншими словами, відбувається підміна «чужого» поняття «своїм» [8, с. 191], що, звісно, забезпечує легкість розуміння іншokультурного тексту, проте не розкриває повністю значення лакуни.

Зазначені перекладацькі стратегії науковці вважають базовими стратегіями відтворення лакун у цільовому тексті [9, с. 65]. На думку О. Ходаковської, стратегію доместикації не слід застосовувати часто в юридичному перекладі. Натомість мовознавець пропонує залучати інший вид стратегії – нейтралізацію, особливістю

якої є використання нейтрального стилю та усунення характеристик культурної спільноти [7, с. 63].

Як відомо, в англійській мові термінологічний корпус юридичних професій значно ширший, ніж в українській. Це пояснюється тим, що для правової системи англomовних країн характерний більш дрібний поділ професій за видами діяльності. Найпоширенішими юридичними професіями є «*solicitor*» і «*barrister*», які є видовими лакунами стосовно української мови [4, с. 169]. Нагадаємо, що видові лакунарні одиниці відображають відсутність конкретних найменувань, найменувань окремих різновидів предметів або явищ, тоді як родові – відсутність загального найменування для класу предметів [10, с. 72].

Розглянемо способи елімінування іменника «*solicitor*» в англо-українському перекладі. У перекладних словниках подано декілька відповідників цієї лексеми: «повірений», «правозаступник», «адвокат», «юрисконсульт» [11, с. 207; 12, с. 392]. Окрім згаданих, в «Англо-українському словнику юридичних термінів» ще зазначений варіант «соліситор». Зазначимо, що термін «соліситор» також зафіксований у шеститомній «Юридичній енциклопедії» [13]. Таким чином, застосування стратегії форенізації і відповідно методу транскодування буде доречним під час перекладу лакуни «*solicitor*» у поданому нижче реченні: «*The cassation claim for annulment must be prepared by a **solicitor** or a legal counsel*» – «Позов про скасування рішення має готуватися **соліситором** або юрисконсультом» [14].

Однак, беручи до уваги контекст джерельного повідомлення та проаналізувавши повноваження соліситорів, перекладач може застосувати інший принцип делакунізації – стратегію доместикації, що буде більш сприйнятливим для осіб, які не знайомі із правовою системою ангlosаксонського типу або не є правознавцями за фахом.

Оскільки соліситор надає консультації своїм клієнтам у галузі юриспруденції, готує до розгляду цивільні та кримінальні справи в їхніх інтересах [13], то за підтримки контексту термін «*solicitor*» може бути перекладений як «юрисконсульт» (див. нижче приклад 1). Зауважимо, юрисконсульт в Україні – це штатний працівник приватної або державної організації. Соліситор також може оформляти заповіти, договори купівлі-продажу нерухомості тощо, виконуючи у такому випадку функції нотаріуса в Україні, що може й відобразитися у перекладі (див. нижче приклади 2 і 3). Однак повноваження соліситорів цим не обмежуються: вони «виступають у судах нижчих інстанцій від імені обвинувачення чи захисту» [13]. У випадку вказівки у джерельному тексті, що соліситор представляє інтереси клієнта у суді або захищає його інтереси, можна вжити у цільовому тексті український аналог «адвокат» або «захисник» (див. нижче приклади 4 і 5). Таким чином, вибір українського функціонального еквівалента визначається тим, про які саме обов'язки та повноваження соліситора йдеться у кожній перекладацькій ситуації.

Проілюструємо наші твердження такими прикладами перекладу: 1. «*If any further clarification was needed, perhaps the **solicitor** would be able to provide it*» – «Якщо знадобиться якесь додаткове уточнення, то його може надати

юрисконсульт» [14]. 2. «*Solicitors should have greater responsibility in determining the legality and validity of transactions*» – «Необхідно підвищити відповідальність **нотаріусів** за перевірку законності та дійсності угод» [14]. 3. «*The Law Society: use this to find a local **solicitor** to help you write or make changes to your will*» – «Правове товариство: використовуйте це, щоб знайти місцевого **нотаріуса**, який допоможе вам написати чи внести зміни до заповіту» [14]. 4. «*Before questioning, the police allowed him to consult with the duty **solicitor***» – «Перед допитом поліція дозволила йому проконсультуватися з черговим **адвокатом**» [14]. 5. «*The detainee was not allowed to choose a lawyer, and the duty **solicitor** was assigned to him/her*» – «Ув'язненому не дозволили обрати адвоката, йому/їй призначили громадського **захисника**» [14].

Зауважимо, що у перекладі можливе також використання методу генералізації, а саме: використання узагальнювального терміна «юрист» під час перекладу лакуни «*solicitor*», наприклад: «*When selling the house, I needed a **solicitor** to handle the legal paperwork*» – «Під час продажу будинку мені потрібен був **юрист** для оформлення всіх юридичних документів» [14].

Використовуючи протилежні стратегії передачі лакунарних одиниць, проаналізуємо методи делакунізації термінів «*coroner*» та «*barrister*» в англо-українському перекладі. З метою збереження автентичності оригіналу та точної вказівки на професійні обов'язки осіб, про які йдеться у вихідному тексті, у поданих прикладах (1) і (2) застосований метод транскодування: 1. «*The **coroner** ruled her drowning a death by misadventure, not a crime*» – «**Коронер** визнав її утонлення нещасним випадком, а не злочином» [14]. 2. «*At first, he worked for over 20 years as a **barrister** in England and Wales, prosecuting and defending under criminal cases, including the ones relating to corruption*» – «Понад двадцять років він працював **баристером** в Англії та Уельсі, займаючись обвинуваченням та захистом у багатьох кримінальних справах, у тому числі пов'язаних із корупцією» [14].

Застосування методу наближеного перекладу простежуємо у випадках, коли у вихідному тексті акцентується увага на обов'язках правників, які є тотожними у джерельній та цільовій правових культурах. Так, наприклад, повноваження адвоката в Україні є ширшими, ніж баристера в англomовних країнах, оскільки, окрім захисту інтересів громадян на суді, адвокат надає юридичну допомогу порадами, складанням різних юридичних документів [13; 15, с. 45]. Однак коли у вихідному повідомленні фокусується увага на виступі у суді, то можлива заміна лакуни «*barrister*» на його функціональний аналог «адвокат» (див. нижче приклад 1). Аналогічні чинники дозволяють використати український аналог «судмедексперт» під час перекладу англійської лексеми «*coroner*» у поданому нижче прикладі (2). Зауважимо, що, окрім обов'язків, подібних до обов'язків судово-медичних експертів в Україні, коронер провадить попереднє розслідування у випадках підозрілої або наглої смерті [13; 15, с. 119]. Отже, повноваження коронера є ширшими, аніж судово-медичного експерта в Україні. Наприклад: 1. «*Every case needs the skills of an utter **barrister** for higher courts*» – «Кожна справа у вищих судах потребує навичок досвідченого **адвоката**» [14]. 2. «*The **coroner** examined*

the human body to determine the time of death» – «**Судмедексперт** оглянув труп, щоб визначити час смерті» [14].

Ще однією правничою професією, аналога якої немає в Україні, є посада шерифа. Шериф – це службова особа, яка здійснює адміністративні, поліцейські та певні судові функції [13; 15, с. 463]. Під час перекладу цей термін транслітерується – «шериф». Використання методу аналогу можна простежити під час перекладу юридичного терміна «sheriff's department». На основі подібності функцій, що виконує департамент шерифа та поліцейські в Україні, «sheriff's department» може бути перекладений як «поліцейська дільниця», «співробітники поліції», «поліція» (див. нижче приклади 1–3). Метод калькування (або дослівний переклад) під час перекладу «sheriff's department» також широко використовуваний (див. нижче приклад 4).

Проілюструємо наші твердження такими прикладами перекладу: 1. «*If you see anything that's unusual or suspicious, just call the **sheriff's department***» – «Якщо ви помітите щось незвичайне або підозріле, просто зателефонуйте в **поліцейську дільницю**» [14]. 2. «*There were reports from the **sheriff's department** that there were one to three suspects*» – «**Співробітники поліції** заявили про наявність від одного до трьох підозрюваних» [14]. 3. «*Bosenko said the **sheriff's department** is investigating reports of seven missing people*» – «Босенко повідомив, що **поліція** все ще шукає сім зниклих людей» [14]. 4. «*Cyrus also thanked the **sheriff's department**, and called on everyone interested to help the victims of the fires with their personal presence, money or things*» – «Також Сайрус подякувала пожежним і **департаменту шерифа**, і закликала всіх зацікавлених допомогти постраждалим від пожеж особистою присутністю, грошима або речами» [14].

Розглянемо ще одну лакунарну одиницю на позначення юридичної професії – «probation officer». Її лакунарність зумовлена відсутністю в Україні такого кримінального покарання, як «probation», яке «полягає у накладенні певних обмежень на здійснення засудженим своїх прав і свобод та встановленні спеціального нагляду за його поведінкою» [13]. Елімінування лакуни може здійснюватися за допомогою калькування (співробітник служби пробації, офіцер пробації) або описово: співробітник служби нагляду за умовно звільненими; співробітник, який здійснює нагляд за умовно-достроково звільненими особами; працівник, який наглядає за умовно звільненими. Для прикладу: 1. «*He was barred from using computers or the Internet for five years without approval from his **probation officer***» – «Крім того, йому протягом п'яти років заборонено використовувати комп'ютер або Інтернет без схвалення **офіцера з умовно-дострокового звільнення**» [14]. 2. «*While on bail, he had to report to a **probation officer** weekly*» – «Перебуваючи на волі під заставою, він мусив щотижня звітувати **офіцеру пробації**» [14].

Висновки й перспективи подальшого дослідження. Стратегії форенізації та доместикації вважаються базовими стратегіями відтворення лакун у цільовому тексті. Однак стратегію доместикації мовознавці не радять часто застосовувати під час перекладу юридичних термінів. Вибрана перекладачем стратегія визначає вибір методу елімінування. Зокрема, стратегія доместикації передбачає

застосування методу генералізації, використання функціонального аналога у цільовому тексті, тоді як форенізація – дескриптивний метод, калькування та транскодування. Стратегія форенізації застосовується з метою збереження автентичності оригіналу та точної вказівки на повноваження осіб, про які йдеться у вихідному тексті. Стратегія доместикації може бути залучена у випадках, коли у вихідному тексті акцентується увага на обов'язках правників, які є тотожними у джерельній та цільовій правових культурах. Перспектива дослідження вбачається у подальшому вивченні проблеми елімінування лакунарних одиниць у галузі правничої термінології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кудін А.А. Правові системи України та США: порівняльний аналіз. *Право та державне управління*. 2023. № 3. С. 291–295.
2. Vinay J.-P., Darbelnet J. *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1995. 359 pp.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
4. Крапива Ю., Дегтярьова А. Міжмовні лакуни в галузі правничої термінології. *Південний архів (філологічні науки)*. 2018. № 74. С. 168–171.
5. Одінцева О.О., Кармазіна К.Ю. Національно-культурні аспекти перекладу юридичного тексту. *Нова філологія*. 2023. № 89. С. 180–185.
6. Павлов В.О. Особливості функціонування та перекладу юридичної термінології в англійській мові. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 3. С. 25–29.
7. Ходаковська О.О. Стратегії перекладу англomовного юридичного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 13. Том 3. С. 61–65.
8. Анохіна Т.О. Типологія лакуніконів англomовної та українomовної картин світу : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.17, 10.02.21. Київський нац. лінгв. ун-т. Київ, 2019. 516 с.
9. Куліш В.С., Гарах О.М. Труднощі перекладу культурно маркованої лексики. *Молодий вчений*. 2020. № 12(88). С. 64–68.
10. Тарасенко Т.В. Мовні лакуни у міжкультурній комунікації. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2016. Вип. X. С. 68–75.
11. Бондарчук Ю.А., Бороліс І.І., Вишневська М.О. Англо-український словник юридичних термінів : навчальний посібник. Київ : КНУТД, 2021. 256 с.
12. Англо-український словник : у 2 т. / укл. М.І. Балла. Київ : Освіта, 1996. Т. 2. 712 с.
13. Юридична енциклопедія : в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученко. Київ : «Українська енциклопедія», 1998. URL: <https://leksika.com.ua/legal/> (дата звернення: 27.12.2024).
14. Reverso Context. URL: <https://context.reverso.net> (дата звернення: 27.12.2024).
15. A Dictionary of Law. Oxford : Oxford University Press, 2002. 552 p.

REFERENCES

1. Kudin, A. (2023). Pravovi systemy Ukrainy ta SShA: porivnialnyi analiz [Legal systems of Ukraine and the USA: a comparative analysis]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia [Law and Public Administration]*. Vol. 3. P. 291–295 [in Ukrainian].
2. Vinay J.-P., Darbelnet, J. (1995). Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 359 pp.
3. Selivanova, O. (2008). Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy [Modern Linguistics: Trends and Challenges]. Poltava: Dovkillia-K. 712 p.
4. Krapyva, Yu., & Dehtiarova, A. (2018). Mizhmovni lakuny v haluzi pravnychoi terminolohii [Interlingual Lacunae in Law Terminology]. *Pivdennyi arkhiv (filolohichni nauky) [Southern Archive (philological sciences)]*. Vol. 74. P. 168–171 [in Ukrainian].
5. Odintsova, O., & Karmazina, C. (2023). Natsionalno-kulturni aspekty perekladu yurydychnoho tekstu [National and Cultural Aspects of Legal Text Translation]. *Nova filolohiia [New Philology]*. Vol. 89. P. 180–185 [in Ukrainian].
6. Pavlov, V. (2023). Osoblyvosti funktsionuvannia ta perekladu yurydychnoi terminolohii v anhliiskii movi [Features of functioning and translation of legal terminology in English]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava [Law Review of Kyiv University of Law]*. Vol. 3. P. 25–29 [in Ukrainian].
7. Khodakovska, O. (2020). Stratehii perekladu anhlo-movnoho yurydychnoho dyskursu [Translation Strategies of English Legal Discourse]. *Zakarpatski filolohichni studii [Transcarpathian Philological Studies]*. Vol. 13(3). P. 61–65 [in Ukrainian].
8. Anokhina, T. (2019). Typolohiia lakunikoniv anhlo-movnoi ta ukrainomovnoi kartyn svitu [Typology of lacunas in English and Ukrainian picture of the world]: Dissertation. Kyiv. 516 p. [in Ukrainian].
9. Kulish, V., & Harakh, O. (2020). Trudnoshchi perekladu kulturno markovanoi leksyky [Difficulties in Translating Culturally Marked Vocabulary]. *Molodyi vchenyi [Young Scientist]*. Vol. 12(88). P. 64–68 [in Ukrainian].
10. Tarasenko, T. (2016). Movni lakuny u mizhkulturnii komunikatsii [Language Lacunas in the Intercultural Communication]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu [Scientific papers of Berdyansk State Pedagogical University]*. Issue X. P. 68–75 [in Ukrainian].
11. Bondarchuk, Yu., Borolis, I., Vyshnevskaya, M. (2021). Anhlo-ukrainskyi slovnyk yurydychnykh terminiv [The English-Ukrainian Dictionary of Legal Terminology]. Kyiv: KNUTD. 256 p. [in Ukrainian].
12. Anhlo-ukrainskyi slovnyk [English-Ukrainian Dictionary] (1996) / (I. Balla Ed.). Kyiv: Osvita. Vol. 2. 712 p. [in Ukrainian].
13. Yurydychna entsyklopediia [Legal Encyclopedia] in 6 volumes. / Yu. Shemshuchenko, Ed.). Kyiv: «Ukrainska entsyklopediia». Retrieved from: <https://leksika.com.ua/legal/> (Last accessed: 27.12.2024). [in Ukrainian].
14. Reverso Context. Retrieved from: <https://context.reverso.net> (Last accessed: 27.12.2024).
15. A Dictionary of Law (2002). Oxford: Oxford University Press. 552 pp.